PROVOCĂRILE ȘI OPORTUNITĂȚILE UNUI ACORD DE LIBER SCHIMB

Adrian ERMURACHI,
masterand (USM)

Recenzent: ***Natalia SUCEVEANU,*** *doctor în drept, conferențiar universitar (USM)*

SUMMARY

The impact of a Deep and Comprehensive Free Trade between republic of Moldova and the European Union, and the consequences in the event of it's signing, is the question facing each of us every day. This article explains where we could win and where we could lose, where we must tolerate and where we have to oppose, where we should maintain and where we must change, or in other words, what are the challenges and opportunities when you are interacting with a world actor like the European Union.

Integrarea economică în afara hotarelor Uniunii Europene

Necesitatea extinderii pieței de desfacere, promovării creșterii economice, promovării stabilității, precum și necesitatea creării de noi locuri de muncă generează ideea încheierii unor acorduri cu reguli clare și reciproc avantajoase, care să aibă ca efect, amelioararea bunăstării generale, creșterea nivelului de trai și o dezvoltare armonioasă a comerțului, având temei consolidarea relațiilor economice în cadrul lor general în scopul creării unui climat favorabil pentru dezvoltarea comerțului și investițiilor între părțile acordului.

Afară de o piață extinsă, creștere economică și stabilitate, Acordul de Liber Schimb (ALS) tinde spre o siguranță pentru mărfuri și servicii, cu un mediu stabil și previzibil pentru investiții, sporind astfel competitivitatea întreprinderilor pe pieţele mondiale, statele angajându-se a favoriza dezvoltarea durabilă a comerțului internațional în dimensiunile sale economice, sociale și de mediu, eliminând restricțiile deghizate și discriminările nejustificate pentru comerțul internațional, luând toate măsurile necesare pentru a realiza obiectivele legitime ale interesului public, în funcție de nivelul de protecție pe care acestea îl consideră adecvat, să elimine obstacolele în calea schimburilor comerciale și a investițiilor între ele, să contribuie la dezvoltarea armonioasă și la expansiunea comerțului mondial prin înlăturarea obstacolelor, să evite crearea de noi bariere în calea comerțului de natură a periclita derularea productivă a acordurilor, să promoveze transparența pentru toate părțile interesate, inclusiv sectorul privat și organizațiile societății civile, să promoveze drepturile fundamentale ale lucrătorilor etc. Toate acestea fiind posibil de realizat prin respectarea obiectivelor stabilite în acordurile de bază, cum ar fi liberalizarea și facilitarea comerțului cu mărfuri între părți, liberalizarea comerțului cu servicii și investiții între părți, promovarea concurenței, liberalizarea, pe bază de reciprocitate, a pieţelor de achiziții publice, protejarea în mod adecvat și eficient a drepturilor de proprietate intelectuală, contribuirea la dezvoltarea armonioasă și la extinderea comerțului internațional prin înlăturarea barierelor din calea comerțului și prin instituirea unui mediu favorabil pentru creșterea fluxurilor de investiții, promovarea investițiilor străine directe, fără a reduce sau diminua standardele în materie de mediu, muncă, protecția sănătății și siguranței lucrătorilor în aplicarea și respectarea legislației părților în domeniul mediului și al muncii etc.

Dirk Schuebel[1] susține că *„prin intermediul Acordurilor de Liber Schimb, Uniunea Europeană urmărește extinderea unor beneficii asupra țărilor terțe prin acordarea de acces pe piața Uniunii Europene, cu condiția respectării condițiilor relevante”.* Beneficiile derulând din transferul de tehnologii și cunoștințe, precum și propagarea tehnologiei, în special din țările dezvoltate către țările în curs de dezvoltare, ceea ce sporește productivitatea; avantajul dinamic comparativ și „învățarea prin generare” de eficiență sporită, prin cererea mărită din partea comerțului extins; eliminarea activităților distructive de căutare a rentei economice prin liberalizarea comerțului; avantajele promovării concurenței în urma favorizării concurenței de import, într-un mediu de concurență imperfectă, care să permită exploatarea potențialului economiilor de scară în producție; investiții străine directe mărite, care aduc tehnologii avansate și, prin urmare, îmbunătățesc productivitatea; inovarea lui Schumpeter și „distrugerea creativă” induse prin creșterea concurenței, care rezultă din comerțul extins[2]. Interesate de a

obține astfel de beneficii prin intermediul acordurilor semnate cu Uniunea Europeană (UE) au fost state și din afara continentului european (Chile, Republica Coreea, Tunisia, Iordania etc.), de pe continentul european (Croația, Albania, Bosnia și Herțegovina, Muntenegru etc.), precum și state care astăzi au titlu de membru al UE, cum ar fi cele, care anul 1992 au semnat Acodul de Liber Schimb Central European (CEFTA), impactul la vremea respectivă fiind contrar așteptărilor, negenerând o creștere rapidă a comerțului între țările semnatare, ba chiar mai mult, în perioada 1994-1997, volumul comerțului extern între membrii CEFTA reducându-se. Totuși, pentru statele care ulterior au aderat la Uniunea Europeană, Acordul de Liber Schimb Central European a avut o importanță majoră în vederea pregătirii procesului de aderare.

În anticamera Uniunii Europene (UE), astăzi avem mai multe state, care urmăresc să încheie un astfel de acord, printre acestea aflându-se și Ucraina cu Republica Moldova, cu care se duc negocieri avansate de a materializa o astfel de înțelegere, domeniu la care Ucraina se află pe o poziție mai avansată, aspect confirmat și de Karel De Gucht[3], la Kiev, la data de 28 octombrie 2010, susținând: ,,*În aceste negocieri, UE a propus nivelul cel mai înalt de liberalizare a comerţului, vreodată oferit unui partener terţ. Suntem gata să anulăm aproape toate taxele vamale, iar pentru noile produse rămase, să oferim cote semnificative de acces preferenţial. Acest lucru deja este propus la intrarea în vigoare a acordului. Aceasta ar prezenta cel mai important beneficiu pentru unele dintre principalele exporturi ale Ucrainei: oţel, textile, îmbrăcăminte şi fertilizanţi.*

Cu toate acestea, nu cerem Ucrainei imediat să procedeze la fel: Ucraina poate recurge la perioade de tranziţie înainte de a-şi deschide uşile pentru mărfurile şi serviciile din Europa.

Noi nu insistăm asupra unei strategii cu o abordare universală (one-size-its-all strategy). Pentru circumstanţe diferite, sunt necesare abordări diferite, şi noi suntem gata să ne adaptăm."

La momentul actual, pentru Ucraina este fixat și un anumit termen până la care ar putea fi finalizate negocierile, și anume, decembrie 2011, moment în care se tinde a crede că vor începe negocierele cu Republica Moldova, aspect susținut de către liderii europeni la Summit-ul Parteneriatului Estic din 29-30 septembrie 2011 la Varșovia, impactul căruia la momentul actual fiind foarte greu de susținut, confirmare care urmează a o aduce în situația Republicii Moldova în cele ce urmează.

Uniunea Europeană–Republica Moldova

În contextul istoric, evoluția relațiilor dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova (RM) a fost mai modestă și mai lentă decât în cazul relațiilor altor state din Europa Centrală și de Est cu UE. În pofida impedimentelor, regimul comercial dintre RM și UE cunoaște o evoluție considerabilă în ultimul deceniu, UE oferindu-i RM o gamă foarte largă de preferințe comerciale prin intermediul sistemului generalizat de preferințe (GSP), la care RM s-a limitat doar la nivel de entuziasm, preferând să nu folosească întregul potențial al acestor preferințe (mai puțin de jumătate, în perioada 2008-2010 doar cinci cote au fost utilizate de exportatorii moldoveni), care în ultima perioadă au fost majorate semnificativ. Principalele bariere fiind generate anume din cadrul instituțional și de reglementare internă, aspect care ne pune un mare semn de întrebare, este oare Republica Moldova pregătită să încheie un Acord de Liber Schimb cu UE? Ținând cont de faptul că la momentul actual RM nu exportă un număr foarte mare de bunuri către UE, la o parte din care deține chiar cote preferențiale semnificative, pe motiv că nu respectă standardele alimentare, sanitare și fitosanitare, aici facând referire la produse precum carnea, animalele vii, produse lactate, legume. În acest sens, este problematic a spune că un Acord de Liber Schimb între RM și UE îi va genera RM eligibilitatea față de piața europeană. Sau se merge pe premisa ,,ancorării" principalelor reforme instituționale într-un acord internațional, unde guvernele statelor sărace și-ar putea îmbunătăți credibilitatea, perfecționa climatul investițional și accelera creșterea PIB-ului. Integrarea regională cu apropierea instituțională de partenerul bogat este un semnal puternic al angajamentului de a se reforma. Aceasta facând schimbările politice arbitrare mai dificile și mai costisitoare, stimulând astfel guvernul să mențină cursul de politici asumat, domeniu foarte problematic la momentul actual pentru RM, luând în considerație credibiliatea scăzută a populației în guvernare.

RM a făcut un pas foarte semnificativ spre demararea negocierilor și semnarea unui Acord de Liber Schimb cu UE, încă din anul 2001 prin aderare la Organizația Mondială a Comerțului (OMC), demonstrând astfel că este pregătită să intre în discuții privind semnarea unui acord cu UE. Problema care se ridică și în cazul acestui acord este că RM s-a obligat a respecta un șir de obligații privind aplicarea măsurilor Sanitare și Fitosanitare, obligații care nici până în ziua de astăzi, într-o mare măsură, nu au fost realizate, fapt care nu este trecut cu vederea de către UE și de care, cu siguranță, se va ține cont la momentul negoci-

erii Acordului de Liber Schimb, luând în considerație că acordul pe care mizează RM să-l semneze cu UE, nu este unul simplu, ci este unul Aprofundat şi Cuprinzător, care are un câmp mult mai larg de colaborare, prin care trebuie eliminate barierele de frontieră pentru comerțul transfrontalier, inclusiv, eliminarea măsurilor dincolo de frontieră care inhibă comerțul şi prestarea de servicii transfrontaliere, domenii în care este greu de presupus în ce măsură RM este pregătită a le face față.

Provocările şi oportunitățile în sectorul agroalimentar din Republica Moldova

Indiferent de faptul că RM este considerată o țară agrară, indiferent de faptul că agricultura este punctul forte pe care îl are RM la momentul actual, indiferent că beneficiem de un sol şi condiții climaterice ideale pentru producerea produselor animaliere şi lactate de înaltă calitate şi indiferent de faptul că suntem în topul țărilor la nivel mondial, în ceea ce ține de raportul după suprafață arabilă ce-i revine unui locuitor, acest sector este cel mai mult neglijat şi nepreferat din toate sectoarele economiei naționale, ceea ce ne determină a analiza avantajele şi dezavantajele unui Acord de Liber Schimb Aprofundat şi Cuprinzător dintre RM şi UE.

În eventualitatea semnării unui ALS Aprofundat şi Cuprinzător între RM şi UE, sectorul agroalimentar din RM, pe termen mediu şi lung, ar putea simți un şir de avantaje, cum ar fi creşterea concurenței pe segmentul de produse agroalimentare, care poate avea ca efect creşterea competitivității agenților economici şi a produselor, diminuarea treptată a dependenței exporturilor moldoveneşti de piața estică, diversificarea ofertei la export şi a cererii la import, modernizarea agriculturii şi a unităților din industria prelucrătoare, preluarea bunelor practici de gestiune a afacerilor de la partenerii europeni şi implementarea acestora în RM, modernizarea instituțiilor moldoveneşti cu funcții de monitorizare a fluxurilor comerciale externe de mărfuri etc.[4] Prin urmare, ținând cont de faptul că motivul politic care stă la baza integrării agriculturii europene a fost acela că trebuiau create şanse egale pentru toți agricultorii[5], pentru producătorii agricoli din RM, semnarea unui astfel de acord cu UE va însemna deschiderea unei vaste piețe de produse agroalimentare, caracterizată printr-un potențial mare de absorbție, putere de cumpărare ridicată, şi stabilitate relativă a prețurilor, procesul de deschidere facând ca economia RM să devină mai atractivă pentru investitorii străini, ducând la creşterea afluxului valoric anual de investiții străine directe şi a stocului de investiții străine directe din cadrul economiei, aspect care necesită a fi verificat atât teoretic cât şi practic, prin analiza celor mai importante produse din sectorul agroalimentar.

Pentru a stabili competitivitatea celor mai importante produse autohtone pe piața europeană, este nevoie de a atrage atenția asupra efectelor în cazul eliminării tuturor barierelor tarifare dintr-o țară mică, care, cu siguranță, modifică întreaga economie. În primul rând, prețurile relative pe piața internă vor fi mai puțin distorsionate şi resursele vor fi mai bine şi mai eficient alocate. În al doilea rând, sectoarele cele mai protejate se vor contracta, iar sectoarele cu avantaje comparative se vor extinde. În al treilea rând, factorii de producție specifici sectorului, cum ar fi pământul, capitalul şi forța de muncă necalificată în agricultură, vor suporta cel mai mare impact, care ar putea fi pozitiv sau negativ, în dependență de modelul inițial de protecție al țării. În al patrulea rând, factorii mobili de producție, în special muncitorii, vor diminua orice efecte, prin trecerea de la un sector la altul. În al cincilea rând, pe termen lung, capitalul va fi realocat în diferite sectoare, generând modificări în structura producției. În al şaselea rând, rata de schimb flexibilă va permite o depreciere a valutei naționale şi acest lucru va genera beneficii competitive, care vor stimula exporturile şi veniturile din schimbul valutar şi astfel va spori capacitatea de a plăti pentru noi importuri. În acelaşi timp, deprecierea va limita creşterea importurilor prin creşterea costurilor mărfurilor străine în valută națională[6]. Efecte care sugerează ideea dublei precauții în momentul negocierii şi semnării unui acord de aşa talie cu UE, ținând cont de faptul că RM are deja un regim de Preferințe Comerciale Autonome cu UE, prin urmare semnarea acestui acord, în mare măsură, va fi practic o liberalizare „unilaterală" din partea RM.

Printre cele mai competitive produse agricole, care ar putea face față pe piața europeană, de care dispune Republica Moldova la momentul actual, sunt: merele, strugurii de masă, producția de zahăr, miezul de nucă, fructele uscate etc.

Cât privește producția de mere, în special cele proaspete reprezintă, la momentul actual, unele dintre cele mai importante produse exportate din RM, piața principală de desfacere fiind statele-membre CSI, piața României fiind practic închisă, odată cu aderarea acesteia la spațiul UE, unde se cere respectarea standardelor înalte impuse de UE. Prin urmare, chiar şi în cazul încheierii unui Acord de Liber Schimb Aprofundat şi Cuprinzător, atâta timp cât producătorii din RM nu vor include standardele de ambalare şi

calibrare adecvate, nu vor putea accede pe piața europeană, unde să i se ofere posibilitatea să concureze cu marii exportatori. Astfel, pentru captarea segmentului de vârf pe piața din UE, producătorii moldoveni sunt obligați să respecte toate standardele menționate anterior, precum și să recurgă la tehnici moderne de ambalare, impunându-se să adopte o strategie durabilă, având în vedere cerințele sporite de calitate, precum și sistemul prețului minim de intrare pe piață, accentul trebuind să fie plasat pe satisfacerea standardelor de calitate înaltă prin furnizarea de produse calibrate uniform, fără neajunsuri și cu aspect și ambalaj tentant pentru consumator.

Pentru ca toate acestea să fie realizabile, exportatorilor din RM li se recomandă să asigure condiţii adecvate de păstrare, să îmbunătățească metodele de calibrare, să utilizeze ambalajul modern pentru a diminua pierderile în timpul manipulării şi transportării, și foarte important schimbarea atitudinii față de relaţiile de afaceri, în special cu partenerii din România (deseori exportatorii din RM fiind consideraţi nu doar neserioşi, dar şi de neîncredere)[7].

Prin respectarea tuturor obligațiilor și recomandărilor venite din partea UE pentru sectorul merelor, RM se va confrunta cu o mare provocare, și anume, cu lipsa utilajului modern, lipsa personalului calificat și, nu în ultimul rând, lipsa fondurilor pentru înlăturarea tuturor acestor neajunsuri, aspecte care cu siguranță necesită a fi discutate în cadrul negocierii acordului, în a cărei eventuale semnări, nu doar cetățenii statelor membre UE vor putea beneficia de produse de o înaltă calitate din RM, ci și cei care locuiesc în RM, evident cu riscul de a nu putea face față prețurilor înalte care vor fi cerute. Însă alarma care se ridică este că, de cele mai multe ori, se uită că un Acord de Liber Schimb nu este un act unilateral, ci unul bilateral, existând riscul ca producătorul autohton să nu poată face față nici la nivel național, fără a mai spune de cel european, detaliu care este de maximă importanță și necesită a fi negociat cu prudență mult mai sporită.

Pe lângă producția de mere, la momentul actual, RM este și unul dintre cei mai mari producători și exportatori de struguri de masă din lume, însă, spre mare regret, doar o mică parte din plantațiile viticole din RM corespund standardelor europene, fără a mai spune de respectarea tehnologiilor, unde se utilizează tehnologiile arhaice, iar pentru implementarea celor noi nu sunt suficiente mijloace financiare. Problema care persistă și în acest sector ține de tehnologiile de păstrare, ambalare și transport care rămân mult în urmă față de cele utilizate de principalii concurenți europeni, precum Franța, Italia etc. Prin urmare, ca și în cazul producerii de mere, avem o situație alarmantă, care ridică un mare semn de întrebare, ce se va întâmpla în cazul semnării unui Acord de Liber Schimb dintre RM și UE, oare producția de struguri de masă va deveni mai competitivă pe piața europeană și internațională, ori vom fi în întregime absorbiți de piața europeană? Luând în considerație că în acest sector subvențiile sunt foarte mici, este greu să credem că producătorii vor reuși să penetreze pe piața europeană, care are deja producătorii săi foarte bine stabiliți, și care controlează foarte bine sectorul, de unde se și răsfrânge riscul ca producătorii interni să fie eclipsați de marii producători europeni, chiar și la nivel național. Din aceste considerente, guvernarea din RM este obligată să acorde o mai mare atenție sectorului vitivinicol și, ca în momentul asumării responsabilităților față de Uniunea Europeană, să aibă o politică în industria vitivinicolă bine pusă la punct în ceea ce privește standardele europene, astfel încât să o facă competetitivă pe întreaga piață UE.

Afară de produse agricole, precum mere, struguri de masă, RM mai are și alte produse care ar putea face față pe piața europeană, din categoria acestora fac parte: miezul de nucă, fructele uscate, produsele alcoolice etc. RM este în topul țărilor cu cele mai mari exporturi de miez de nucă din lume, datorită forței de muncă necostisitoare, a extragerii manuale cu o calitate înaltă a miezului și a preferințelor comerciale acordate RM de către UE. Dintre problemele care trebuie să fie soluționate, pentru a asigura stabilizarea si dezvoltarea sectorului pe termen lung, pot fi menționate lipsa organizării și comunicării între actorii din sector, baza ştiinţifică slabă, oferta insuficientă a materialului săditor și tehnologiile limitate de îngrijire a plantaţiilor nucifere, lipsa practicilor de întreţinere a plantaţiilor existente, lipsa practicilor de control a calităţii în procesele de producere, bariere birocratice la export, forţa de muncă limitată, dezvoltarea slabă a sistemului naţional de transport[8]. Acestea sunt doar câteva probleme cu care se confruntă RM la momentul actual, în vederea menținerii potențialului de export al miezului de nucă, o parte dintre care, odată cu încheierea unui Acord de Liber Schimb, ar putea dispărea, însă altele ar putea apărea, și anume – vor dispărea acele „monopoluri” pe care le dețin anumite companii la export, vor dispărea acele decalaje semnificative între prețul de colectare de la micii producători și prețul real de export, unde statul este obligat a se implica pentru un control în vederea aplicării unor prețuri reale pentru micii producători de miez de nucă, precum și stabilirea unei politici de dezvoltare durabilă care să ofere producătorilor autohtoni posibilitatea de ex-

port şi în alte forme de producţie, la un preţ mult mai avantajos.

Cât priveşte producerea de fructe uscate, producătorii autohtoni sunt competitivi pe piaţa naţională atât timp, cât nu există o concurenţă mare cu producătorii externi, unde, spre exemplu, Germania este cunoscută ca cel mai mare comerciant de fructe uscate, care de cele mai multe ori le importă ca ulterior să le exporte, poate chiar şi statelor din care le-a importat, doar cu un avantaj economic semnificativ. Asupra acestui fenomen nefiind nici noi asiguraţi, căci odată cu deschiderea liberei circulaţii a mărfurilor trebuie să fim pregătiţi a face faţă concurenţei, care la fel, ca şi în cazul multor altor produse, de regulă producătorii din RM oferă prea mici standarde de calitate, ceea ce le creează necompetitive pe piaţa europeană, însă pentru cei din UE invadarea pieţei naţionale fiind foarte uşor de realizat, motiv pentru care guvernarea de la Chişinău este obligată a subvenţiona toate sectoarele care sunt supuse riscului de a nu face faţă concurenţei europene.

În situaţia semnării unui Acord de Liber Schimb, o problemă pentru RM ar putea fi creşterea spectaculoasă a importului unor produse agroalimentare din UE, care la momentul actual au o pondere mică în sfera importului din UE, exemplu, în acest sens, fiind băuturile alcoolice, care pe cât de competitive par la prima vedere, pe atât de necompetitive pot fi odată cu apariţia liberei circulaţii, deoarece RM nu o singură dată a fost criticată pentru calitatea joasă a băuturilor alcoolice, chiar dacă de cele mai multe ori asupra acestui fapt i-a fost atrasă atenţia şi sancţionată de un stat nemembru UE, şi anume, Federaţia Rusă. Nimic nu ne garantează că consumatorii europeni vor fi mai puţin pretenţioşi, ba chiar, dimpotrivă, aceştia nu numai că cer garanţii ca produsele pe care le cumpără să fie de calitate, ci solicită confirmări suplimentare ale calităţii, precum şi asigurări ca produsele pe care ei le consumă să corespundă standardelor ecologice şi să nu fie modificate genetic, iar în cazul aplicării produselor de uz fitosanitar în procesul de producţie, să se respecte strict standardele ţării importatoare. De aceea, faptul că până la momentul actual nu ne-am ciocnit de această problemă cu vreun stat-membru UE este datorat şi decalajului clar de export al produselor alcoolice spre statele-membre CSI faţă de statele-membre UE.

Exceptând produsele agricole, trebuie să ţinem cont de faptul că RM nu mizează pe un simplu ALS, ci pe unul Aprofundat şi Cuprinzător, prin urmare, afară de acele sectoare clasice cunoscute, dar nu mai puţin sensibile, acest tip de ALS va avea efecte şi asupra sectorului energetic, al transportului, serviciilor bancare şi, nu în ultimul rând, migraţiei forţei de muncă.

În pofida faptului că totuşi relaţiile RM cu UE cunosc o evoluţie pozitivă în ultima perioadă, comerţul şi cooperarea în sectorul energetic rămâne foarte mult în urmă, factorii fiind diverşi – de la moştenirea istorică, până la lipsa siguranţei, dar totuşi acest sector, odată cu semnarea acordului cu UE, va fi vizat în mod direct, prin urmare, este o obligaţie a nu fi omis atât la etapa negocierilor, cât şi la etapa implementării măsurilor necesare.

Deşi RM nu dispune de un sector de energie nucleară sau de anumite capacităţi importante de extragere a cărbunelui sau ţiţeiului, oricum necesită un echilbru în acest sector, şi accederea la piaţa energetică comună va ajuta RM să-şi asigure şi să-şi diversifice aprovizionarea cu energie, să atragă investiţii în sector, precum şi să câştige din oportunităţile de tranzitare a energiei, care este o sursă foarte bună de venit. Astfel, problemele legate de acordul pe care se mizează între RM şi UE se vor afla în jurul a trei domenii importante: reforma în domeniul reglementării, liberalizarea pieţei energetice şi diversificarea aprovizionării, extinderea capacităţilor de producere pe plan local şi a infrastructurii de tranzit[9]. Toate acestea influenţând într-o măsură mai mică sau mai mare sectorul energetic, fiind nevoie să fie liberalizată piaţa, prin care să poată avea acces diferiţi furnizori, şi nu doar cei care la momentul actual într-o proporţie majoritară deţin monopolul. Prin urmare, includerea sectorului energetic moldovenesc la Comunitatea Energetică Europeană, în cazul semnării unui Acord de Liber Schimb cu UE, va asigura un acces mai eficient, mai sigur şi cu preţuri mai echitabile la energie, devenind astfel mult mai tentant pentru investitorii străini.

Modernizarea şi „europenizarea" sectorului energetic moldovenesc va solicita investiţii substanţiale înainte de integrare, fiind necesare investiţii durabile şi din ce în ce mai mari în acest sector. Până în prezent, autorităţile moldoveneşti nu au reuşit să atragă investiţii semnificative în sector. Unele fonduri au fost deja alocate, dar ele nu vor fi suficiente. Trebuie să fie depuse mai multe eforturi în această direcţie, iar UE ar putea oferi o mână de ajutor în acest sens cu asistenţă tehnică prin care ar ajuta legislatorii şi specialiştii moldoveni să înveţe de la omologii lor europeni.

Sectorul bancar, sectorul transporturilor şi sectorul migraţiei forţei de muncă, la fel, necesită schimbări imediate, precum sectorul energetic, şi anume, depunerea întregului efort posibil întru obţinerea unei independenţe mărite faţă de moştenirea istorică, prin utilizarea cât mai mult posibil a oportunităţilor tehni-

ce și financiare oferite de UE. Evident, în eventualitatea semnării acordului, Guvernul RM trebuie să negocieze foarte detaliat oportunitățile ce le poate obține pentru cetățenii RM care muncesc în statele-membre UE, chiar și cei încadrați ilegal în câmpul muncii, astfel încât fiecare dintre aceștia să aibă posibilitatea să fie încadrat legal în câmpul muncii, să poată beneficia de protecție socială, astfel reducând migrația ilegală, oferind condiții necesare pentru libera întoarcere a emigranților moldoveni acasă, reunificarea familiilor și plasarea economiilor lor în sectorul financiar al RM.

Prin urmare, ținând cont de punctele forte și cele slabe, enunțate mai sus, ale RM un Acord de Liber Schimb cu UE ar fi o oportunitate pentru economia Moldovei, în special pentru agricultura RM, însă el mai comportă anumite riscuri pentru sector, dacă nu se vor lua măsurile necesare de precauție. O relație comercială mai aprofundată cu UE este benefică pentru sectorul agricol din RM sub două aspecte. În primul rând, aceasta ar micșora dependența exporturilor agricole moldovenești de piața rusească și ar face sectorul mai puțin vulnerabil la șocurile de pe piețele externe. În al doilea rând, piețele mari și variate ale UE ar determina producătorii agricoli moldoveni să-și diversifice asortimentul de produse de la cereale de mică valoare la mărfuri de valoare mare, care ar putea fi exportate pe piețele europene. În mod similar, aceasta ar putea micșora vulnerabilitatea producției agricole moldovenești la șocurile naturale și de altă origine. Cât privește sectorul economic în întregime, putem aștepta o creștere pozitivă a bunăstării.

Concluzie

Are Republica Moldova nevoie de un Acord de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător cu Uniunea Europeană?

Aceasta este întrebarea care îl preocupă pe fiecare dintre noi și care a fost adresată de la început, și la care, într-o oarecare măsură, am răspuns în cele relatate. Evident că un astfel de acord, cu un câmp de acțiune atât de amplu nu poate avea doar avantaje sau dezavantaje. Un singur lucru este cert, după cum susțin și alți autori[10], că Republica Moldova, din perspectiva politică actuală are de câștigat în trei privințe, în eventualitatea semnării unui Acord de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător, ar oferi RM un sentiment de stabilitate pentru regimul de comerț cu UE. Orice ALS ar fi un acord internațional care va obliga părțile să respecte clauzele contractuale, în timp ce Preferințele Comerciale Autonome sunt oferite unilateral de UE și pot fi suspendate sau revizuite unilateral. Cel de-al doilea aspect constă în faptul că un Acord de Liber Schimb ar pune comerțul RM cu UE pe picior egal cu comerțul său cu țările CSI. RM și-a declarat obiectivul de a adera pe termen lung la UE, însă ea nu are un acord comercial cu aceasta, în timp ce comerțul ei cu țările CSI este liberalizat. Și în final un acord comercial cu UE ar permite Moldovei să devină mai atractivă pentru regiunea transnistriană și să creeze legături economice care ar încuraja găsirea unei soluții a politicii durabile pentru acest conflict. Companiile transnistriene ar putea profita de toate avantajele pe care le-ar oferi acest acord, cu condiția că ele reintră în câmpul legal al RM și satisfac toate standardele de calitate și tehnice necesare pentru a exporta pe piețele UE.

Prin urmare, toate explicațiile duc spre o singură idee, că succesul produselor de valoare înaltă, exportate pe piața UE, va fi obținut în cazul în care acestea vor fi oferite în „volumul solicitat", la „timpul solicitat", de „calitatea solicitată" și la „prețul real"[11].

Note:

[1] Ambasador, șeful Delegației Uniunii Europene în Republica Moldova.

[2] Gonciarz Andre, Moody Richard, Wheately Richard et al., *Legislația și politicile în domeniul comerțului,* Pregătirea și negocierea unui Acord de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, setul de ghiduri cu privire la armonizarea legislației sectoriale. Chișinău, 2011, p.39.

[3] Comisarul European pentru Comerț.

[4] Chivriga Viorel, Perju Ion, Fala Alexandru. *Impactul viitorului Acord de Liber Schimb între Republica Moldova și Uniunea Europeană asupra sectorului agroalimentar din Republica Moldova.* Chișinău, 2010, p.8.

[5] Molle Willem. *Economia integrării europene, teorie, practică, politici.* București: Epigraf, 2009, p.170.

[6] Gonciarz Andre, Moody Richard, Wheately Richard et al., op.cit., p.97.

[7] Perju Ion, Chivriga Viorel, Fala Alexandru, op. cit., p. 36.

[8] Ibidem.

[9] Prohnițchi Valeriu, Popa Ana, Oprunenco Alex et al. *Acordul de Liber Schimb între Republica Moldova și Uniunea Europeană: Fezabilitatea, perspectivele și impactul potențial.* Chișinău, 2009, p. 80.

[10] Ibidem.

[11] Perju Ion, Chivriga Viorel, Fala Alexandru, op. cit., p.33.